

Г. Е. Гронтковська, А. Ф. Косік

МАКРОЕКОНОМІКА ПРАКТИКУМ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
для студентів вищих навчальних закладів*

Київ
«Центр учбової літератури»
2011

УДК 330.101.541(075.8)
ББК 65.05я73
Г- 87

*Гриф надано
Міністерством освіти і науки України
(Лист № 1/11-126 від 19.01.2010)*

Рецензенти:

Варналій З. С. – доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Панчишин С. М. – доктор економічних наук, професор кафедри аналітичної економіки та міжнародної економіки Львівського національного університету імені Івана Франка;

Радіонова І. Ф. – доктор економічних наук, професор кафедри макроекономіки та державного управління Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана.

Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф.

Г-87 Макроекономіка. Практикум. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 400 с.

ISBN 978-611-01-0174-5

Практикум супроводжує створений авторами навчальний посібник з „Макроекономіки“. Він дозволяє студентам перевести теоретичні знання, одержані під час лекцій і самостійного вивчення навчального посібника „Макроекономіка“, у практичну площину, сприяє поглибленому вивченню матеріалу курсу в цілому. Викладачам практикум дозволяє оптимізувати роботу зі студентами на практичних заняттях, створити базу завдань для індивідуальних навчально-дослідних робіт, поточного та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів, у тому числі базу для комп'ютерного тестування.

Кожен розділ посібника складається з інформативної частини та контрольних завдань. Інформативна частина представляє собою скорочений виклад навчального матеріалу, сконцентрований у базових категоріях та поняттях. Контрольні завдання включають тести, задачі та графоаналітичні вправи. До всіх завдань в кінці практикуму надаються відповіді та розв'язки.

Для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

УДК 330.101.541(075.8)
ББК 65.05я73

ISBN 978-611-01-0174-5

© Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф., 2011
© Центр учбової літератури, 2011

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	8
Частина I. Вступ до макроекономіки	10
<i>Розділ 1. Макроекономіка як наука. Предмет і методи досліджень</i>	10
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	10
<i>Контрольні завдання</i>	14
Тести.....	14
<i>Розділ 2. Фундаментальні поняття та базові моделі макроекономіки</i>	22
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	22
<i>Контрольні завдання</i>	26
Тести.....	26
Графоаналітичні вправи.....	31
Частина II. Макроекономічні показники та кругопотоки	32
<i>Розділ 3. Вимірювання результатів макроекономічної діяльності</i> ..	32
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	32
<i>Контрольні завдання</i>	36
Тести.....	36
Задачі.....	44
<i>Розділ 4. Моделі кругопотоків. Похідні показники та тотожності</i> ...	47
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	47
<i>Контрольні завдання</i>	51
Тести.....	51
Задачі.....	56
Графоаналітичні вправи.....	58
Частина III. Формування сукупного попиту в реальній багатоперіодній економіці	59
<i>Розділ 5. Споживчий попит у моделях багатоперіодної економіки</i> ..	59
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	59
<i>Контрольні завдання</i>	63
Тести.....	63
Задачі.....	70
Графоаналітичні вправи.....	71

Розділ 6. Інвестиційний попит у реальній економіці	75
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	75
<i>Контрольні завдання</i>	79
Тести.....	79
Задачі.....	84
Графоаналітичні вправи.....	85
Розділ 7. Попит держави. Державний сектор та його взаємодія з приватною економікою	87
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	87
<i>Контрольні завдання</i>	91
Тести.....	91
Задачі.....	95
Графоаналітичні вправи.....	96
Розділ 8. Роль закордону у формуванні сукупного попиту	98
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	98
<i>Контрольні завдання</i>	101
Тести.....	101
Задачі.....	107
Графоаналітичні вправи.....	108
Розділ 9. Коливання сукупного попиту в моделях мультиплікатора	109
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	109
<i>Контрольні завдання</i>	113
Тести.....	113
Задачі.....	119
Графоаналітичні вправи.....	120
Розділ 10. Державне регулювання сукупного попиту. Фіскальна політика у моделях мультиплікатора	123
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	123
<i>Контрольні завдання</i>	127
Тести.....	127
Задачі.....	134
Графоаналітичні вправи.....	135
Частина IV. Формування сукупного пропонування в реальній багатоперіодній економіці	138
Розділ 11. Теорії циклічних коливань ділової активності	138
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	138

Контрольні завдання.....	142
Тести.....	142
Задачі.....	147
Графоаналітичні вправи.....	148
Розділ 12. Короткострокові коливання зайнятості і безробіття у змішаній економічній системі.....	149
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	149
Контрольні завдання.....	153
Тести.....	153
Задачі.....	160
Графоаналітичні вправи.....	162
Розділ 13. Довгострокове економічне зростання: моделі нагрома- дження капіталу	163
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	163
Контрольні завдання.....	168
Тести.....	168
Задачі.....	174
Графоаналітичні вправи.....	176
Частина V. Монетарна економіка	179
Розділ 14. Грошовий ринок. Попит на гроші.....	179
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	179
Контрольні завдання.....	183
Тести.....	183
Задачі.....	189
Розділ 15. Пропонування та рівновага на ринку грошей.....	190
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	190
Контрольні завдання.....	194
Тести.....	194
Задачі.....	200
Графоаналітичні вправи.....	201
Розділ 16. Монетарна політика.....	202
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	202
Контрольні завдання.....	207
Тести.....	207
Задачі.....	213
Графоаналітичні вправи.....	214

<i>Розділ 17. Обмінні курси і валютна політика</i>	216
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	216
<i>Контрольні завдання</i>	220
Тести.....	220
Задачі.....	227
Графоаналітичні вправи.....	228
<i>Розділ 18. Інфляція та ділові цикли. Антиінфляційна політика</i>	229
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	229
<i>Контрольні завдання</i>	233
Тести.....	233
Задачі.....	240
Графоаналітичні вправи.....	241
Частина VI. Моделі загальної рівноваги та проблеми стабілізації розвитку змішаної економічної системи	242
<i>Розділ 19. Базова модель рівноваги на товарних ринках „сукупний попит – сукупне пропонування”</i>	242
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	242
<i>Контрольні завдання</i>	247
Тести.....	247
Задачі.....	254
Графоаналітичні вправи.....	255
<i>Розділ 20. Моделі загальної макроекономічної рівноваги у закритій економічній системі</i>	259
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	259
<i>Контрольні завдання</i>	264
Тести.....	264
Задачі.....	272
Графоаналітичні вправи.....	274
<i>Розділ 21. Моделі загальної макроекономічної рівноваги у відкритій економічній системі</i>	276
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	276
<i>Контрольні завдання</i>	283
Тести.....	283
Задачі.....	291
Графоаналітичні вправи.....	292

Розділ 22. Теорія і практика економічної політики: критика стратегії активізму.....	295
Базовий рівень. Основні терміни та поняття.....	295
Контрольні завдання.....	299
Тести.....	299
Графоаналітичні вправи.....	301
Відповіді та розв'язки до контрольних завдань	302
Розділ 1. Макроекономіка як наука. Предмет і методи досліджень.....	302
Розділ 2. Фундаментальні поняття та базові моделі макроекономіки.....	302
Розділ 3. Вимірювання результатів макроекономічної діяльності.....	304
Розділ 4. Моделі кругопотоків. Похідні показники та тотожності.....	306
Розділ 5. Споживчий попит у моделях багатоперіодної економіки.....	309
Розділ 6. Інвестиційний попит у реальній економіці.....	315
Розділ 7. Попит держави. Державний сектор та його взаємодія з приватною економікою.....	319
Розділ 8. Роль закордону у формуванні сукупного попиту.....	324
Розділ 9. Коливання сукупного попиту в моделях мультиплікатора	327
Розділ 10. Державне регулювання сукупного попиту. Фіскальна політика у моделях мультиплікатора	332
Розділ 11. Теорії циклічних коливань ділової активності.....	337
Розділ 12. Короткострокові коливання зайнятості і безробіття у змішаній економічній системі.....	342
Розділ 13. Довгострокове економічне зростання: моделі нагромадження капіталу	347
Розділ 14. Грошовий ринок. Попит на гроші.....	354
Розділ 15. Пропонування та рівновага на ринку грошей.....	356
Розділ 16. Монетарна політика.....	359
Розділ 17. Обмінні курси і валютна політика	364
Розділ 18. Інфляція та ділові цикли. Антиінфляційна політика	368
Розділ 19. Базова модель рівноваги на товарних ринках ADAS	371
Розділ 20. Моделі загальної макроекономічної рівноваги у закритій економічній системі.....	377
Розділ 21. Моделі загальної макроекономічної рівноваги у відкритій економічній системі.....	384
Розділ 22. Теорія і практика економічної політики: критика стратегії активізму.....	392
Показчик позначень.....	394

Передмова

Цей практикум супроводжує створений авторами навчальний посібник з „Макроекономіки“ і є важливою складовою навчально-методичного комплексу дисципліни. Авторський досвід створення і використання у навчальному процесі аналогічного комплексу з „Мікроекономіки“ (видання 2004 та 2008 рр.) підтвердив ефективність такого підходу.

Практикум дозволяє студентам перевести одержані під час лекцій і самостійного вивчення навчального посібника „Макроекономіка“ теоретичні знання у практичну площину, набути досвіду здобуття знань, отже, сприяє поглибленому вивченню матеріалу курсу в цілому. Викладачам практикум дозволяє оптимізувати роботу зі студентами на практичних заняттях, створити базу завдань для індивідуальних навчально-дослідних робіт, поточного та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів, у тому числі базу для комп'ютерного тестування.

Кожен розділ посібника складається з інформативної частини та контрольних завдань. Інформативна частина представляє собою скорочений виклад матеріалу навчального посібника „Макроекономіка“, сконцентрований у базових категоріях та поняттях. Базовий рівень дозволяє чітко представити логічну структуру всього курсу і є квінтесенцією тих знань, з якими студент повинен прийти на екзамен. Він слугує дороговказом для виконання контрольних завдань, підготовки до іспиту.

Контрольні завдання складаються з тестів, задач та графоаналітичних вправ. Всі завдання відрізняються за рівнем складності. До них включені типові тести і вправи, а також завдання підвищеної складності, котрі розроблялися нами для різних, в тому числі і заключного, етапів Всеукраїнських учнівських та студентських олімпіад з економіки.

Обширна база тестів включає завдання двох рівнів – тести, що передбачають оцінку справедливості тверджень, та тести множинного вибору. При складанні задач автори свідомо намагалися уникати складних математичних розрахунків, за якими часто відходить на другий план головне – економічний зміст завдання. Особливістю цього практикуму, як і практикуму з „Мікроекономіки“, є створена авторами велика база графоаналітичних вправ, які в існуючих вітчизняних практикумах з „Макроекономіки“ зустрічаються досить рідко. Між тим графічне моделювання певного макроекономічного процесу дозволяє більш чітко виявити основні взаємозв'язки змінних та характер ендо- та екзогенних впливів і зазвичай заміняє необхідність розгорнутої письмової відповіді.

Правильність самостійного виконання контрольних завдань можна перевірити за відповідями та розв'язками, наведеними в кінці посібника. Деякі викладачі – користувачі практикуму – висловлювали сумніви щодо доцільності подання розгорнутих розв'язків до задач та відповідей до графоаналітич-

них вправ, наявність яких може спонукати студента не до інтелектуальної діяльності і самостійного пошуку рішень, а до простого їх поглинання. Однак автори і у цьому практикумі дотримуються обраної версії, вважаючи, що таким чином надають необхідну методичну допомогу як студентам, так і викладачам. Крім того, оскільки всі завдання є базовими, типовими, то на їх основі можуть бути створені нові варіанти контрольних завдань різного рівня.

Матеріали посібника були багаторазово апробовані авторами в різних аудиторіях – під час викладання курсу макроекономіки студентам економічних спеціальностей та курсу економічної теорії студентам неекономічних спеціальностей у Національному університеті водного господарства та природокористування, забезпечення перекваліфікації фахівців в Інституті довузівської підготовки та післядипломної освіти НУВГП, під час навчальних тренінгів з вчителями економіки у Рівненському Центрі економічної освіти, тренінгів зі студентами та учнями Рівненського міського економіко-правового ліцею з підготовки до участі у Всеукраїнських олімпіадах з економіки, в яких наші студенти та учні ліцею традиційно показували високі результати, займали призові місця. Окремі матеріали посібника були апробовані на семінарах “Training of Trainers” National Council on Economic Education.

Ми висловлюємо подяку рецензентам – доктору економічних наук, професору кафедри аналітичної економії та міжнародної економіки Львівського національного університету ім. І. Франка С.М. Панчишину, доктору економічних наук, професору кафедри макроекономіки та державного управління Київського національного університету ім. В. Гетьмана І.Ф. Радіоновій, доктору економічних наук, професору кафедри економічної теорії Київського національного університету ім. Т. Шевченка З.С. Варналію за зауваження, поради та підтримку. Ми вдячні також О.В. Кухару за створення дизайну посібника, А.М. Бронській та Л.А. Вовчок за допомогу у редакційній та технічній його підготовці.

Автори сподіваються, що даний посібник стане добрим помічником у викладанні та вивченні складної навчальної дисципліни, якою є „Макроекономіка”, допоможе студентам оволодіти основами макроекономічного аналізу, а систематична робота з ним дозволить їм уникнути „сесійних авралів”.

Автори будуть вдячні за будь-які конструктивні зауваження та відгуки на адресу навчального посібника, які можна надсилати на електронну пошту скриньку: kaf_economteory@nuwm.rv.ua.